

ΟΙ ΕΥΕΛΙΚΤΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΤΟΥ ΚΙΟΤΟ (Μάιος 2009)

Συγγραφέας: ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ ΜΟΙΡΑΣΓΕΝΤΗΣ

Το Πρωτόκολλο του Κιότο, το οποίο υπογράφηκε το 1997 και τέθηκε σε ισχύ το 2005, αποτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική διεθνής περιβαλλοντική συμφωνία, δεδομένου ότι για πρώτη φορά τίθενται νομικά δεσμευτικοί ποσοτικοί στόχοι περιορισμού των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για τις ανεπτυγμένες χώρες. Η μεγάλη χρονική περίοδος από την υπογραφή του μέχρι την τελική κύρωση και θέση σε ισχύ, καθώς και η απόσυρση από αυτό των ΗΠΑ (μοναδική πλέον ανεπτυγμένη χώρα που παραμένει εκτός Πρωτοκόλλου), καταδεικνύει την περιπλοκότητα αλλά και το πόσο σημαντικό βήμα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής αποτέλεσε η υιοθέτηση του Πρωτοκόλλου του Κιότο, πρωτίστως ως νομικού κειμένου, δημιουργώντας θεσμούς και εργαλεία για τη συστηματική απογραφή των εκπομπών, την ανάπτυξη πρωτοβουλιών μείωσής τους, τον έλεγχο της συμμόρφωσης κ.λπ., και δευτερευόντως όσον αφορά σε αυτές καθ' αυτές τις ποσοτικές δεσμεύσεις που επιβάλλει στα ανεπτυγμένα κράτη την 1η δεσμευτική περίοδο 2008-2012. Σήμερα είναι πλέον γνωστό ότι οι μειώσεις αυτές κρίνονται ανεπαρκείς, και η διεθνής κοινότητα βρίσκεται μπροστά στην πρόκληση της διάσκεψης της Κοπενχάγης τον επόμενο Δεκέμβριο, με στόχο την υιοθέτηση πολύ πιο φιλόδοξων στόχων μείωσης των εκπομπών για την περίοδο μετά το 2012.

Μία από τις σημαντικότερες θεσμικές προβλέψεις του Πρωτοκόλλου του Κιότο είναι η δημιουργία τριών ευέλικτων μηχανισμών (του Μηχανισμού Καθαρής Ανάπτυξης, των Προγραμμάτων από Κοινού και της Εμπορίας Ρύπων), μέσω των οποίων και υπό συγκεκριμένους κανόνες και προϋποθέσεις, οι συμμετέχουσες χώρες στο Πρωτόκολλο του Κιότο μπορούν να χρησιμοποιήσουν μειώσεις εκπομπών που έχουν γίνει σε άλλες χώρες προκειμένου να επιτύχουν τους εθνικούς τους στόχους. Σημειώνεται βέβαια ότι το Πρωτόκολλο ρητά προβλέπει ότι η αξιοποίηση των ευέλικτων αυτών μηχανισμών από τα υπόχρεα κράτη θα πρέπει να είναι συμπληρωματική άλλων εγχώριων πολιτικών και μέτρων μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Πιο συγκεκριμένα θεσπίζονται:

Σύστημα Εμπορίας Ρύπων, μέσω του οποίου επιτρέπεται η αγοραπωλησία δικαιωμάτων εκπομπών.

Μηχανισμός Καθαρής Ανάπτυξης, που συνίσταται στην υλοποίηση και λειτουργία έργων μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σε αναπτυσσόμενες χώρες (οι οποίες δεν έχουν υποχρεώσεις μείωσης των εκπομπών με βάση το Πρωτόκολλο) με χρηματοδότηση από αναπτυγμένες χώρες ή νομικές οντότητές τους (π.χ. επιχειρήσεις). Οι προκύπτουσες βεβαιωμένες μειώσεις εκπομπών (μετά από έλεγχο και επιβεβαίωση από ανεξάρτητα όργανα που λειτουργούν στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών) πιστώνονται στις χώρες ή νομικές οντότητες που χρηματοδότησαν το εν λόγω έργο και έτσι διευκολύνονται στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους στο πλαίσιο του Πρωτοκόλλου.

Προγράμματα από Κοινού, όπου δύο ή περισσότερες αναπτυγμένες χώρες ή νομικές οντότητές τους συνεργάζονται στην υλοποίηση έργων μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και οι οποίες πιστώνονται βάση συμφωνίας τα δικαιώματα εκπομπών που προκύπτουν από την υλοποίησή τους.

Ο μηχανισμός της εμπορίας ρύπων παρουσιάσθηκε σε προηγούμενο άρθρο μας (Δαίμων της Οικολογίας τ.92 - 5/4/2009), οπότε στη συνέχεια του παρόντος επικεντρωνόμαστε στους άλλους δύο μηχανισμούς και κυρίως στο Μηχανισμό Καθαρής Ανάπτυξης, από την εφαρμογή του οποίου υπάρχει ήδη αρκετά μεγάλη εμπειρία.

Για να γίνει ένα έργο αποδεκτό ως έργο του Μηχανισμού Καθαρής Ανάπτυξης ή ως Πρόγραμμα από Κοινού απαιτείται μια αρκετά χρονοβόρα διαδικασία (που συνήθως διαρκεί 12-18 μήνες) κατά την οποία μεταξύ άλλων το προτεινόμενο έργο εξετάζεται από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες του ΟΗΕ σχετικά με το κατά πόσο πληροί τις προϋποθέσεις ένταξης, ήτοι οι προβλεπόμενες μειώσεις εκπομπών έχουν υπολογισθεί σύμφωνα με εγκεκριμένες μεθοδολογίες, συμβάλλει στη μείωση των εκπομπών και εν γένει στη βιώσιμη ανάπτυξη, έχει τη σύμφωνη γνώμη της χώρας στην οποία θα υλοποιηθεί, δεν θα είχε υλοποιηθεί αν δεν εντασσόταν στα πλαίσια του μηχανισμού, κ.λπ. Τα δικαιώματα εκπομπών που προκύπτουν από έργα στο πλαίσιο του Μηχανισμού Καθαρής Ανάπτυξης και των Προγραμμάτων από Κοινού μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε απ' ευθείας από τα συμμετέχοντα κράτη προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους στο πλαίσιο του Πρωτοκόλλου είτε να εμπορευθούν στο σύστημα εμπορίας.

Μέχρι σήμερα έχουν γίνει αποδεκτά ως έργα στο πλαίσιο του Μηχανισμού

Καθαρής Ανάπτυξης 1560 έργα σε ολόκληρο τον κόσμο, τα οποία αναμένεται να συμβάλλουν στη μείωση των παγκόσμιων εκπομπών κατά 280 εκατ. τόνους διοξειδίου του άνθρακα σε ετήσια βάση. Με άλλα λόγια μόνο από τα έργα που μέχρι σήμερα έχουν ενταχθεί στον μηχανισμό εξαλείφονται από τον πλανήτη σε ετήσια βάση οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου δύο χωρών του επιπέδου της Ελλάδας.

Μεταξύ των επιλέξιμων πιθανών έργων για ένταξη στους ευέλικτους μηχανισμούς, η ανάπτυξη έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η υλοποίηση παρεμβάσεων εξοικονόμησης ενέργειας, η ανάκτηση/διαχείριση του παραγόμενου μεθανίου σε χώρους υγειονομικής ταφής απορριμμάτων, ο εκσυγχρονισμός βιομηχανικών διεργασιών συγκεντρώνουν κατά προτεραιότητα το ενδιαφέρον των επενδυτών και αναμένεται να παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο και στο άμεσο μέλλον.

Τα περισσότερα από τα έργα που έχουν ενταχθεί στο Μηχανισμό Καθαρής Ανάπτυξης υλοποιούνται στην Κίνα και στην Ινδία, ενώ οι αναπτυγμένες χώρες που επενδύουν κατά βάση σε τέτοια έργα είναι η Μεγάλη Βρετανία, η Ελβετία, η Ολλανδία, κ.λπ. Η Ελλάδα απύσα φυσικά από τη σχετική λίστα, μιας και δεν έχει συμμετάσχει στην ανάπτυξη ούτε ενός έργου στο πλαίσιο του Μηχανισμού Καθαρής Ανάπτυξης. Και όμως, δεδομένου ότι αφενός διαθέτει μέσω των επιχειρήσεων της σημαντική εμπειρία στην ανάπτυξη έργων ΑΠΕ, στη διαχείριση απορριμμάτων, κ.λπ., και αφετέρου γειτνιάζει και έχει στενές σχέσεις με μια σειρά από χώρες που θα μπορούσαν να αποτελέσουν χώρες υποδοχής έργων στο πλαίσιο του Μηχανισμού Καθαρής Ανάπτυξης (Δυτικά Βαλκάνια, Μέση Ανατολή), θα μπορούσε να παίξει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη τέτοιου είδους έργων, εξασφαλίζοντας πέρα από περιβαλλοντικά οφέλη, οικονομικότερη εκπλήρωση των υποχρεώσεων της στο πλαίσιο του Πρωτοκόλλου του Κιότο και σημαντικές αναπτυξιακές προοπτικές. Δυστυχώς όμως, μια σημαντική διάσταση της πράσινης οικονομίας δεν έχει απασχολήσει ούτε στο ελάχιστο τη χώρα μας εις βάρος του περιβάλλοντος, της βιώσιμης ανάπτυξης και της εξωστρέφειας της Ελληνικής οικονομίας.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο ένθετο «Ο ΔΑΙΜΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ» της Εφημερίδας «ΑΥΓΗ», 3 Μαΐου 2009, σ. 21-22.